

Ed. Wilde

KIPPARI UNEROHI

A-21362 II

EDUARD VILDE

«KIPPARI UNEROHI»

DRAMATISEERING 3 VAATUSES, 6 PILDIS

DRAMATISEERINUD
PRIIT RAUDKIVI

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1956

Kunstiliselt kujundanud H. Vitsur

2

Tartu Riikliku Olikoeli
Raamatukogu

41074

TEGELASED:

KAPTEN PAUL ANDERSON ehk kippar Anderson
MARIE KOIT ehk Maarja
MAIT NÄKISAAR
LEENU — teenija Andersoni juures
KOOLIÕPETAJA
ARST
KIRIKUÕPETAJA

Aeg: 19. sajandi lõpp.

Koht: Eesti rannaküla.

1. pilt — mereäärne legendik rannaküla läheduses. Aprillikuu.
2. pilt — tuba kippar Andersoni elamus. Sama päeva õhtu.
3. pilt — tuba kippar Andersoni elamus. Järgmise aasta suvi.
4. pilt — tuba kippar Andersoni elamus. Viis nädalat hiljem.
5. pilt — tuba kippar Andersoni elamus. Järgmine päev.
6. pilt — tuba kippar Andersoni elamus. Neli päeva hiljem.

ESIMENE VAATUS

I PILT

Sammaldunud madala rohukuluga ja viimaste lumeriismetega nõmm. Läbi puude paistab meri, mille turjal tantsivad jääpangad. Aprillikuu keskel. Öhtu. Eesriide avanedes on lava tühi.

M a a r j a (hääl): Mait! Mait! (Vaikus.)

M a a r j a (hääl lähemalt): Mait, kuule!

M a i t (suur, tüse, umbes kahekümne viie aastane mees, astub kiirendatud sammul ja püüab varjata end madala kuuse taha).

M a a r j a (umbes kahekümneaastane priske, kena neiu, tuleb lõõtsutades): Mait, seisa ometi!

M a i t (tehes nagu kuuleks ta alles nüüd hüüdjat): Mis sa's tahad?

M a a r j a: Kuidas sa nii võid küsida! Sa pidavat ju täna ära minema.

M a i t: Õige.

M a a r j a: Ja seda kuulen alles teistelt!

M a i t: Mis sest?

M a a r j a: Soo! Tahtsi'd vist koguni jumalaga jätmata...?

M a i t: Ei. Pidin tulema mööda minnes jumalaga jätma — kaptenit ja sind.

M a a r j a: Mööda minnes? Mait!

M a i t: Jah noh, hm...! Mis peaks meil siis nii palju olema teineteisega rääkida?

M a a r j a (õlgadelt langeb maha suur villane rätt):

Mis meil peaks olema kahekesi rääkida? See küsimus ajab mulle nutu peale... Kui meil teineteisega midagi pole rääkida, miks oled siis mulle lootusi teinud.

Mait: Lootusi teinud? Kuidamoodi?

Maarja: Minu vastu nii lahke olles, nii... nii...

Mait (*naerdes*): Ma olen igaühe vastu lahke.

Maarja: Aga miks pidasid mind teistest enamaks... Igal pool nõudsid mind taga... Ikka olid minu ümber...

Mait: Vaata, Maarja, see tuli sellest, et oled ilus tüdruk... Ma olen mees, kes peab lugu ilusaist tüdrukuist. Ilusad on mulle igatahes armsamad kui inetud... Kas see on minu süü...? (*Paus.*) Ära sa sellepärast arva, et ma sinu nii pea unustan. Ma pean ilusaid tüdrukuid kaua meeles.

Maarja: Sul on südant minuga nalja teha — praegusel silmapilgul, kus ma... Mait, nõnda ei lahku sa minust mitte!... Minu lootused ei pea mitte nurja minema — tõesti mitte!

Mait (*pahaselt*): Lootused — lootused! Siis ütle mulle poole sõnagagi, mis lootusi ma sulle olen andnud! Sa võid arvata ometi, et kosjamõtted on minust veel kaugel — kuhu minusugune vaene poiss naise paneb? Ma ei ole sulle sõna ega teoga märku andnud, et mul nõu oleks sind tanutada. Kui sul on midagi meeles, mis minu ütluse ümber lükkab, siis nimeta kohe.

Maarja (*vaikib, suuril silmil poisile näkku vaadates*).

Mait (*kes seni Maarjast mööda vaatas, nüüd tema poole*): Ma tahan sulle midagi öelda, Maarja. Mis ma sulle nüüd ütlen, on mehe sõna, ja ma räägin tõsisest meelest, kuidas asjad minuga on. (*Paus.*) Ma ei salga, et sa mulle meeldid — vahel meeldid mulle koguni väga — ja mõnikord ongi mul nagu mõte olnud: pagana viks tüdruk see Liivaku Maarja — saaks teisest muhe naine igale ausale mehele, ja ka sinule passiks ta välise plaani poolest... Nii olen vahel mõelnud, see on päris tõsi... Aga kas tead, Maarja, ma olen va pördiku loomuga poiss. Eks ma olen laias ilmas käinud, suurtes linnades ja võõrastel maadel — laevamees puutub ju igasse taevakaarde. Kui sa seal kõnnid ja ringi vahid ja näed

kõike seda ilu ja rikkust ja kõiki neid toredaid inimesi, ja kui pean endamisi mõtlema: vaene Mait, mis oled sina kõige selle kõrval, kes vaatab ka sinu peale, kes peab sinust, viletsakesest, ka midagi lugu! Kas tead, Maarja, siis puges uhkusevaim minu sisse ja see haugub mulle nüüd alalõpmata: Mait, ole mees, katsu saada ka jõukaks isandaks! Püüa rikkust taga, rikkus annab sulle üsna teise elu... Aga kuidas peab minusugune rikkaks saama? Ausal viisil muidugi. Vargile minna — see on ka nii, kuidas ta on. Inimene peab kartma jumalat ja politseid. Kuidas võiks Mait Näkisaar saada rikkaks? Kas sina ehk tead, Maarja?

M a a r j a (vahib ammuli sui poisile otsa, ilmselt mitte mõistes, mida viimane räägib).

M a i t: Noh, Maarja, tead?

M a a r j a: Ei, mina ei tea!

M a i t (naeratades): Sa ei tea. Pole ka ime — ei ma tea isegi veel selgesti. Tean üksi, et mul on suur uhkusevaim sees... Raha korjata, hoidlikult elada, jumal teab, seda ma ei oska. Kui palk käes — alerait! — paari päevaga läbi mis läbi... Ehk kui suur ongi siis minusuguse palk? Ametis tõusta pole ka võimalik — tüürmanni või kipparit ei või koolitamata laevamehest saada, niipalju on kindel. Madrus, igavene lihtmadrus — see on kõik. Susi söögu mind taga, kui ma eluaegseks tõrvalakkujaks peaksin jääma! Seda ei ole! Seda ei luba mu uhkusevaim...

M a a r j a: Mis nõu sul on?

M a i t (jälle naerdes): Küsid ju, nagu tunneksid hirmu, et tahan oma hinge va sarvikule müüa! Ära karda. Kas tead, Maarja, mis mul mõttes siputab? Ma tahan nii kaua otsida ja nuhkida, kuni leian rikka naise... Ükskõik, kus — siin või teisel. Rikkaid tüdrukuid leidub, seda on ennegi olnud... Soo, nüüd said aru. Mõistad nüüd isegi, kuidas on meie mõlema vahe...
(Paus.)

M a a r j a (laiade, pisaraist läikivate silmadega ühte punkti vaadates, äkki nagu ärgates): Kui palju peaks su naisel raha olema?

M a i t (piipu toppides ja süüdates): Mida rohkem, seda parem. Aga tead, Maarja, meil ei maksa sest asjast

pikemalt rääkida. Mul on kodus veel kolud kokku panna, sest õhtu eel — tuhk-nai, Tallinna poole. Taadi seltsis ka veel tarvis olla — ega tea, millal jälle poega näeb... Mis ma sulle veel tahtsin öelda: ära jää kurjaks mu peale. Olen kord va veidra meelega tuulepea, kes sulle meheks vahest ei kõlbakski... Kas tead, Maarja, sinu sugune tüdruk võib veel kullatud mehe saada. Saada minusugune narr kus kurat ja ole jälle va rõõmus, käbe plika. Sul on kapteni juures hea koht — päris proua põli. Mehi saad kui tatikaseeni — sellest ärgu olgu sul muretki. (*Sirutab käe jumalagajätmiseks.*) Jumalaga siis...!

M a a r j a (*ei võta pakutud kätt vastu, vihaselt*): Ma ei taha teisi.

M a i t: Ära räägi lapsejuttu...

M a a r j a: Ma ei taha! Ma ei taha!

M a i t: Pagan võtku — mis sul siis just minust...?

M a a r j a (*toetub männi najale, purskub valjult nutma*).

M a i t: Noh, näe nüüd, va lollike...

M a a r j a (*pöördub järsult, nutt on lakanud*): Kui palju peab su naisel raha olema?

M a i t: Vaeh, kuidas ma seda tean nii lopsupealt öelda, — mida rohkem, seda parem. Hem, noo — vahest kas niigi palju, et võiksin kuskil linnas midagi peale hakata — laevameeste pood, trahter — või ehk nii palju, et võiksin paar jullat või ilusa kuunari osta, kus oleksin ise kippar ja veaksin ranna ääri mööda kaupu... Kuidas ma seda praegu juba täpilt pean teadma?

M a a r j a: Mait, kuule! — Kui mul nii palju raha oleks, nagu soovid — mis siis?

M a i t: Sinul? — Hähähä!

M a a r j a: Kui mul aga oleks — ütle, mis siis?

M a i t: Sa oled püstinaljakas! (*Naerdes.*) Kui sul oleks — hähä! — Eks sa tea, kui sant mees on see «oleks». . . Jah, kui sul oleks, mis siis veel! Mis seal siis veel küsida! Kui sul oleks, siis võtaksin su kannapealt ära.

M a a r j a: Kas pead sõna, Mait?

M a i t: See poleks raske.

M a a r j a : Sa jätaksid teised niisama rikkad kõrvale ja võtaksid minu?

M a i t : Võtaksin sinu — jumala eest! ... Ma ütlesin ju, et sa mulle väga meeldid ...

M a a r j a : Vannu, Mait!

M a i t (*nägu läheb tõsiseks*): Mis sul on, Maarja?

M a a r j a : Vannu, et sa mu võtad, kui mul raha on!

M a i t : Sinul raha? Sinul raha? Kas sul on siis raha? (*Kitsikuses.*) Ma pidasin su juttu naljaks — teed aga näo nagu mõni prohvet ... Kas sul on siis raha?

M a a r j a : Ehk võin saada.

M a i t : Kust sa võid saada? Sa oled vaenelaps. Rikkaid sugulasi sul ka ei ole.

M a a r j a : On. Mul on vana haiglane tädi, see on rikas, ja lasteta ja ta ...

M a i t (*uskumatult*): Kus sul on niisugune tädi?

M a a r j a (*kogeldes, kuid tõsiselt*): Ta on — on — on Saare- — ei mitte — kuidas seda hüütakse? Soome maal, ta on, — jah, Soomes ...

M a i t : Mis sa'nd nüüd ...

M a a r j a : Vannu, Mait, et sa mu võtad, kui mul raha on!

M a i t : Võin vanduda küll, kui just soovid.

M a a r j a : Kas jaksad ka vannet, sõna pidada?

M a i t : Jah, jaksan ka sõna pidada ... (*Paus.*) Aga kuule, Maarja, ehk läheb liiga kaua aega, kuni oma tädilt need tuhanded kätte saad? ... Teise inimese surma oodata — see on mõnikord igav asi.

M a a r j a : Kui palju annad mulle aega?

M a i t : Noh, ütleme paar — ütleme kolm aastat. Nii kaua võin oodata. — Olen ju veel noor. Aga mitte kauem ... Parem juba, Maarja, ütleme kaks aastat — kes teab, mis siiski võib juhtuda.

M a a r j a : Kas vannud sedagi?

M a i t : Vannun, kui tahad ... Sa tead, et ma ei valeta ega murra sõna, ja kui keegi tohiks öelda, et Mait Näki-saar ei ole aus ja ustav poiss, selle lööksin siiasamasse maha ... Nüüd aga, Maarja, lase mind minna! Taat ootab, paari tunni pärast tulen kapteni juurest läbi — jätan jumalaga, ehk siis läen sindki ... Jäägu kuidas rääkisime — jumalaga!

Maarja: Millal sa siis jälle kodumaile tuled, Mait?

Mait: Võib-olla tulen tulevaks talveks, võib-olla jääme laevaga kuhugi kaugemale jäässe, võib olla, et olen maailma teises servas, — siis mitte... Head õhtut, Maarja! (*Annab käe ja pöörduv minekule.*)

Maarja (*võtab Maidul ümber kaela kinni*).

Mait: No-noh! No-noh!

Maarja: Mait...

Mait (*kurjemalt*): No-noh!

Maarja (*laseb poisi lahti, jookseb minema*).

Mait (*raputab pead ja lahkub*).

Maarja (*tuleb tagasi, puude vahelt Maidule järele piiludes, peidab ennast suure raudkivi taha ja vaatab kaugenevale poisile järele*): Maarja, mis sa tegid... Ei, mis sa tahad teha? (*Toetub kivile.*) Ma tahan teda saada, seda ma tean, et ma teda saada tahan, enesele võin seda öelda — jah, enesele, aga ma ütlesin ka temale! (*Katab kätega näo.*) Häbi! Häbi!... Miks häbi? Kellele muule võisingi seda öelda, kui talle enesele? Ei ühelegi muule — iseenele ja temale... Ma usun teda nii, ma usaldaksin kõik ta kätte — kõik, kõik, hinge ja elu! Üksi tema kätte... Kas vahest teine temasugune mees —? Tema näoline, tema jutuga, tema suurune, niisama hea süda — sama habe — samad silmad — just nii suur ja tugev — karvapealt tema ja tema, — kas ma seda teist?... Ei! Ei! — Polegi ju teist! Teisi on — aga teda ei ole. Temasugust mitte... Ja siis: kui palju minusugune siis teisi näeb? Kuhu kaugemale minusugune saab? Kust ta temasugust otsib? Keda näed, seda tunnend ammugi. Nende seas ei ole teist Maitu... (*Paus.*) See'p see on — seda ma tahan Maidult — tema ausaks naiseks — üksnes tema ausaks naiseks. Muidu... (*Naeratab kibedalt.*) Muidu — sa heldeke, muidu võiks kõik!... Teisi — missuguseid teisi ei ole! Mõtlen nende suurte, nende peente peale — hahaha!... Tema aus naine — see'p see on, Maidu naine — seda, seda, seda tahan!... Sest ilmas kaduma minna on hirmus! Ja kui kergesti ei või kaduma minna! Aga kaduma minna, kui juba muidugi oled üksinda ilmas! Ükski ei armasta sind, ükski ei küsi su järele — ei ainustki tõsist sõpra, — kõik petavad

ja valetavad, — mahajäetud, pilgatud... Oh ei — (*poolkarjatades*) mitte üksi ilmas! Ennem, jah, ennem juba... (*Asub poolpõgenedes minekule.*)

Eesriie.

II PILT

Sama päeva õhtu, aknast paistab eha. Kapten Andersoni lugemis-, kirjutamis- ja suitsetamistuba. Kollase tapeediga seintel: türgi mõök, indiaanlase sõjakirves, neegri vibupüss, elevandikihv, kaljukitse sarved ja suuresel tammepuust puhvetikapil igasuguseid kive, konnakarpe, täistopitud linde ja loomi. Tagaseina ääres diivan. Vasakult üks eeskotta, paremalt kapteni teistesse tubadesse. Eesriide avanedes on lava tühi. Tasa avaneb üks, mis viib eeskotta, ja sisse vaatab Maarja nägu.

Maarja (siseneb, äsjasest kiirustamisest ja üleelamistest veel näost õhetav, hakkab aknale kardinaid ette tõmbama).

Kippar Anderson (hüüel teisest toast): Maarja!

Maarja (endale): Rebane, kes sa kõik haistad ja kuuled!

Kippar Anderson: Maarja, pane tuli põlema!

Maarja: Jah, kaptenihärra! (*Paneb suure petrooleumilambi põlema.*)

Kippar Anderson: Maarja!

Maarja: Mis on, härra?

(Siseneb kippar Anderson, ta on näost väävelkollane, silmad klaasised, juukseid ei ole. Ta on umbes viiekümne aastane, kuid näib täiesti raugana. Ta on morfinist.)

Kippar Anderson: Noh, Maarjake, kus sa siis nüüd jälle käisid?

Maarja: Kus ma käisin? Kus ma siis na käisin? Käisin külas mune otsimas.

Kippar Anderson: Ma ei mäleta, et ma seda käskisin.

Maarja: Miks ei käskinud, käskisite ammu juba,

kui kurtsin, et munad otsas. Aga kuigi ei oleks käskinud, eks hoolas teenija pea isegi teadma, mida majas tarvis.

Kippar Anderson: Hea küll, hea küll, aga kus su munad siis on?

Maarja: Ei saanud ühtegi.

Kippar Anderson: Mune ei saanud, aga Mait Näkisaart said vist küll näha?

Maarja: Jätke mind rahule oma Näkisaarega!

Kippar Anderson: Maarja! Maarja! (*Ähvardab naljatades näpuga.*) Kohe tuled mu juurde ja tunnistad üles, et olid Mait Näkisaarega koos.

Maarja: Mul pole midagi tunnistada. Ennäe nüüd!

Kippar Anderson: Ruttu minu kohtulaua ette, — vastu punnimata!

Maarja (*nihkub talle lähemale*).

Kippar Anderson (*haarab Maarjal põllest kinni*): Teil oli Maiduga maha tehtud, et saate täna õhtul veel üksinda ning salaja metsas kokku — eks? Vasta, ilus patuori!

Maarja: Härra...

Kippar Anderson (*tõmbab teda enda kõrvale diivanile istuma, näpistades tema lõuga*): Eh, sa ilus, ilus patune.

Maarja (*lööb naljatades kippari käele*): Ja mis siis, kui blin oma peigmehega koos?

Kippar Anderson: Peigmehega? Ohoo, või nii kaugel juba!

Maarja: Võib olla. Kõik võimalik. Noor veri...

Kippar Anderson: Ma usun, see on uus vale.

Maarja: Mispärast vale? Kas ma ei kõlba Maidule? Või ei kõlba Mait mulle?

Kippar Anderson: Miks mitte... miks mitte... Hm, kui see tõsi oleks? Õige küll, see on väga võimalik... Kahju, Maarja, kahju!

Maarja: Kahju? Millest on kaptenihärral siis kahju?

Kippar Anderson: Hm, sellest, et ma va Maitu nii tihti siin lasksin käia. Ta krants mängib hästi kaarte — see'p see oli! Olin ettevaatamatu, ogaralt ettevaatamatu! Aga sarvik viigu ta kõige kaardimänguga, kui... kui...

M a a r j a: Mis «kui», kaptenihärra?

K i p p a r A n d e r s o n: Ja-jah, ja-jah. Eks ma pannud tähele küll, kui me siin Maiduga õhtuti kaarte mängisime, siis Maarjal oli siin toas ikka nii palju tegemist — kraamida, korraldada, puhastada, et sa kõõgis sugugi ei mallanud seista. Ja-jah, eks ma kuulnud ka ükskord, kuidas sa külanaistele Mait Näkisaare ilusat habet ja laiu õlgu kiitsid. Ja-jah! Noh muidugi, eks ma märganud seda kõike ammugi, kuidas su silmad põlesid, kui selle va pika laisa poisi varju aga ukse vahel oli näha!... Ma olin tõesti liiga — liiga — noh, olgu peale... (*Eelnevät rääkides unustab ta nagu Maarja lähedaloleku, nüüd haarab ta uuesti Maarja kätest kinni ja silmad liiguvad mööda viimase nägu, kaela, rinda.*) Ma loodan, et sa mõistlik tüdruk oled. Ma arvan, et sinusugune õitsev plika, — kas tead, Maarja... Kas tead, ma arvan, et sul tuleks Maitu liiga kaua oodata — nii kaua, et jääd yanaks ja hakkad kolletama. Mait on verivaene poiss, kes naist ei või ega tohi ega tahagi nii pea võtta... Sina aga, Maarja — nii priske, nii õitsev ja rõõsk, kuidas sina võid nii kaua oodata... ehk tuleb mõni mees — mõni mees, Maarja, — kui nüüd tuleb mõni mees, kellel on palju raha...

M a a r j a: Kaptenihärra võiks Maitu ja mind nii palju aidata, et saaksime paari minna... Mõni tuhat rubla — kaptenihärrale väike asi — eks? Kas?

K i p p a r A n d e r s o n: Väga hea nõu! (*Naerdes.*) Sa oled ju päratu kaval tütarlaps!... Aga ütle, mis eest ma siis Maidule need mõned tuhanded peaksin kinkima? Mis on ta mulle head teinud?

M a a r j a: Tema mitte, aga... aga mina.

K i p p a r A n d e r s o n: Sina? Hihihih! Mis head sina siis mulle oled teinud. Pool aastat tüdrukuks olnud, praed ära kõrvetanud, supid soolveeks teinud, mind pahandanud, mulle vastu rääkinud, mu käsud täitmata jätnud! Nagu täna: valetad, et käisid külas mune otsimas, kuna luusisid metsas poisiga ümber... Kas selle eest sulle mitu tuhat rubla kingituseks?

M a a r j a: Kui ma nii halb teenija olen, miks te mind siis lahti ei lase?

K i p p a r A n d e r s o n: Lahti? Haha, nii halb teenija sa siiski veel ei ole ja mina mitte nii halb peremees... Ma olen hea mees, Maarja, pane tähele, ma olen väga hea mees. Ma oleksin sinu vastu veel... väga hea... nii hea kohe, et... et noh parem enam ei saagi olla... Ah, ma tean... ma tean... Maarja, tule siia, tule ligemale... (*Maarja läheneb, kippar Anderson kõditab neiu lõua alt.*)

M a a r j a: Kui te tõesti hea mees oleksite (*läheb kipparist kaugemale*), siis te lubaksite meid Maiduga aidata, nii et varsti võiksime paari minna. Mait tahab oma käe peale hakata, kaupluse asutada, või ka väikese laeva osta.

K i p p a r A n d e r s o n: Ahaa, mõistan nüüd, siis on tal küll rikat naist vaja. Ma mäletan ka, et ta mulle sääraseist asjust on kõnelnud... Vaata, Maarja, — seega kaovad ju kõik sinu lootused, ja mul on sellest aiva hea meel — väga hea meel.

M a a r j a (*pahandades*): Mu lootused pole sugugi otsas. Pole ma enesele ilmaski asjatuid lootusi teinud... Ja Maarja ei olegi vahest nii vaene, kui arvatakse... Nüüd aga jätke mind oma Maiduga rahule — mul pole teda sugugi tarvis ega hakka ma temale ega kellelegi teisele järele jooksuma...

K i p p a r A n d e r s o n: Mis? Mis? Pahaseks saab minu ilus pai perenaine. Tule siia, ole jälle hea laps ja lepi oma leivaisaga jälle ilusti kokku. Sinu kahjuks ei pea see mitte olema, kas mõistad?

M a a r j a (*vaatab kipparile näkku, astub paar sammu lähemale*).

K i p p a r A n d e r s o n: Tule siia, lepime ära, ma olen sinuga väga rahul — nii sinu teenimisega, kui ka sinu priske näoga. (*Tahab käe tüdruku piha ümber panna, see vabastab enda ja jookseb ära.*)

K i p p a r A n d e r s o n: Maarja, hea tüdruk, kus sa lippad? Maarja, tule siia!

M a a r j a (*pistab pea ukse vahelt sisse, näidates oma naervat nägu*).

K i p p a r A n d e r s o n: Maarja, tule siia. (*Maarja nägu kaob. Kippar Anderson astub tõmbil sammul ukse juurde, avab selle.*) Maarja! (*Tuleb istub nahksesse*

tugitooli, muheleb, hõõrub käsi.) Hem, hem, hem — Maarja! (Tugev koputus kotta viivale uksele.) Jaah, sisse.

Mait (astub sisse, sinine poolkalevist ülikond seljas): Tere, kapten!

Kippar Anderson: Tere, Näkisaare noorhärra!

Mait: Tulin kaptenihärraga jumalaga jätma.

Kippar Anderson: Lähete siis jälle Tallinna poole.

Mait: No-jah, ega pole parata. Meri lahti ja...

Kippar Anderson: Istuge ka, puhume suutäie juttu. (Läheb ukse juurde, hüüab.) Maarja, Maarja, tule siia! Maarja, tule'nd ometi, ega ma nalja ei tee!

Maarja (siseneb): Mis on, kaptenihärra? (Märkab Maitu.) Ooeh! Tere, Mait!

Mait: Tere, Maarja. (Istub.)

Kippar Anderson: Maarja, too napsiklaasid ja pane kohv tulele.

Maarja: Jah, kaptenihärra. (Lahkub.)

Kippar Anderson (vaatab Maarjale järele): Maarja täna na naljakas, kui teid nägi...

Mait: Mine sa neid tüdrukuid aru saa...

Maarja (siseneb, paneb napsiklaasid lauale ja lah- kub uuesti).

Kippar Anderson (on võtnud kapist pudeli viinaga. Uurides): Saite ju täna Maarjaga kokku, eks ole?

Mait (vaikib).

Kippar Anderson (mõteldes): No-jah, ega midagi. Tüdruk on teid armastama hakanud. On nii?

Mait (ei vasta midagi, tal on ebamugav).

Kippar Anderson (ikka uurides): Lubasite siis teda võtta?

Mait (varjab oma ebamugavust naeru taha).

Kippar Anderson (on klaasid täis valanud): Nah, hea õnne ja pärituule terviseks! (Joovad.)

Mait: Aitäh, aitäh. Hea märjuke on teil.

Maarja (siseneb, niklist kandmikul kohv, tassid ja võileivad, paneb need lauale): Palun.

Kippar Anderson (märkab, et Maarja on pidulikult riides, isegi juuksed on kohendatud paremini): Kuhu pidule sina siis täna lähed? Ahaa, ma mõistan.

Maarja (*pahandades*): Mis pidule?

Kippar Anderson: Vaadake, Näkisaar, vaadake! Ja kui te eesel ei ole, siis saate aru, mis lood on minu Maarjaga.

Mait (*vaatab Maarjat*): Täna on ju pühapäev.

Kippar Anderson: Muud midagi. Hem, hem. (*Maarja lahkub.*)

Mait: Ega mul aega pikalt ei ole. Taat ootab Jaagu õues hobusega, ei tahtnud siia kaugele sisse sõita. Aitäh siis, kaptenihärra, sõpruse ja lahkuse eest.

Kippar Anderson: Mis nüüd mind tänada, ma tänan teid, et aitasite mul talve lõbusalt viita, käisite siin kaarte mängimas. Noh, joo me ühe klahvi rõõmsa jällenagemise peale. (*Valab klaasid täis.*) Tervist!

Mait (*võtab klaasi*): Tervist, tervist!

Kippar Anderson: Oh, ah, Näkisaar, me unustasime ju üsna oma kolmanda lõbusa seltsilise. Maarja, Maarja — kus su klaas on? Tule, joo Näkisaare teekonna terviseks. Ruttu!

Maarja (*tuleb sisse, klaas käes*).

Kippar Anderson (*valab selle täis*): Noh, teie terviseks, Mait! (*Klaasid kõlisevad.*)

Mait: Nägemiseni siis...!

Kippar Anderson: Oot, oot, vennas! (*Valab veelkord klaasid täis.*) Meie kabeda Maarja terviseks! (*Joovad.*) Ja nüüd lahkumismusu Maidule!

Maarja: Kes? Mina?

Kippar Anderson: Vastu panemata, see on sinu kohus, Maarja!

Maarja: Ei ole. Sihukest kohust pole ma endale võtnud.

Kippar Anderson: Mait! Kas te tõrkujast jagu ei saa?

Mait: Vägisi ei maksa.

Kippar Anderson: Mis? Ei maksa? See peab aga olema... Mait, tulge siia — olge mees. (*Kippar hoiab Maarjat kinni, kes ei püüagi kuhugi põgeneda.*)

Mait: Jäägu peale, Andersoni härra, ega see ka nii teiste nähes hästi ei lähe. Vaadake, Maarjale kipub juba nutt peale... Lepime seekord niisama.

Kippar Anderson: Olete teie ka üks valaskala oma jahedusega. (*Naerab.*) Minugipärast siis!...

Mait: Head aega!

Kippar Anderson: Head teed, head õnne — veel üks karakas reisipassiks. (*Joovad.*)

Mait: Jumalaga. (*Kätlevad Kippar Andersoniga.*)

Kippar Anderson: Jumalaga.

Maarja: Nägemiseni, Mait. (*Kätlevad Maiduga.*)

Kippar Anderson: Saadan teid välja. (*Lahkuvad.*)

Maarja (*läheb vaatab kardinat vahelt välja*).

Maidu hääl: Nägemiseni, kaptenihärra!

Kippar Andersoni hääl: Nägemiseni, merekaru!

Maarja (*hakkab klaase ja tasse kokku korjama*).

Kippar Anderson (*siseneb, laulab*): Noh, Maarja, Maarjakene! Tilluke tibupojuke, väetike värvuke.

Maarja (*hakkab lahkuma*).

Kippar Anderson (*röömsalt*): Kas tead, Maarja, sa võiksid selle musu ka mulle anda, mida Mait ei tahtnud!

Maarja (*nähvab ärritatult*): Mait ei tahtnud? Kes talle oleks andnud!

Kippar Anderson: Olgu kuidas on — mina tahan ning võtan vastu ka.

Maarja: Aga ei saa.

Kippar Anderson: Või nii kitsi ja tõrges oled selle pisukese asjaga?

Maarja: Väga kitsi!

Kippar Anderson: Mis ta sul siis maksab õieti?

Maarja: Maksab vähemalt — maksab vähemalt...

Kippar Anderson: Kui palju siis?

Maarja: No ütleme — kolm tuhat rubla.

Kippar Anderson: Ohoo, ohoo! Selle raha eest võib sind juba üle kullata.

Maarja: See hind on veel odav. Nõuan ehk veel rohkemgi.

Kippar Anderson: Ma tingin alla.

Maarja: Mitte kopikat ei jäta alla — mitte poolt kopikat! Teil ju raha küllalt! Mis vanapoiss niipalju

rahaga teeb? Enesel surm iga päev suu juures ja lapsi ega omakseid ei ole.

Kippar Anderson: Hm, mis sina siis nii suure rahahulgaga mõistad peale hakata?

Maarja: Küsite veel? Kas siis ei tea? (*Lahkub.*)

Kippar Anderson: Ahaa, ahaa. (*Jääb mõttikult käsi hõõruma. Läheb kirjutuslaua juurde, võtab sahtlist helmed, istub diivanile.*) Maarja, tule siia!

Maarja (*hääb teisest toast*): Mis on, kaptenihärra?

Kippar Anderson: Too mulle klaas vett.

Maarja (*hääb teisest toast*): Nii hilja veel, ma lähen juba magama.

Kippar Anderson: Too ikka, Maarja, ma palun sind!

Maarja (*siseneb klaasi veega*): Noh! (*Annab klaasi kaptenile ja tahab lahkuda.*)

Kippar Anderson: Maarja!

Maarja: Mis veel tarvis on, kaptenihärra?

Kippar Anderson: Istu.

Maarja (*istub*).

Kippar Anderson (*läheb Maarja juurde, paneb talle helmed kaela.*)

Maarja (*jääb talle imestunult otsa vahtima*).

Eesriie.

TEINE VAATUS

III PILT

*Sama tuba mis eelmises pildis. Diivanit varjab poole-
nisti sirm. Aken on lahti, tuul kõigutab kardinaid. Suvine
õhtupoolik. Kostab lindude laulu ja vaikset-vaikset
merekohinat.*

Maarja (*paneb vaasidesse harilikke põllulilli*).

Kooliõpetaja (*hääb akna tagant*): Neiu Maarja
Koit!

Maarja (*ehmub, sülitab kolm korda*): Kes...
Mis?

Kooliõpetaja: Tervist, neiu Maarja! Teile on
kiri!

Maarja (*läheb akna juurde*): Kiri mulle? Aitäh,
koolmeistrihärra! (*Võtab kirja.*)

Kooliõpetaja: Tuli eilse postiga.

Maarja: Aitäh, aitäh! Oh, ehmatasin, et kes mind
hüüab. Kus siis teie veel nii hilja?

Kooliõpetaja: Lähen korraks randa. Ilm on nii
kuum, et mõtlesin ennast vette kasta.

Maarja (*avab kirja*): Maidult!

Kooliõpetaja: Kiri on kaugel, vist Inglismaalt!

Maarja: Jaa, jah — see on minu sõbralt Mait
Näkisaarelt. Olge teie tuhandest terve selle kirja eest.

Kooliõpetaja: Nägemist, neiu Maarja! (*Hakkab
akna tagant liikuma.*)

Maarja: Koolihärra! Kuulge, olge nii pai ja astuge
pärasst siit läbi. Ma vist pean kohe sellele kirjale vas-

tama, ehk olete nii hea ja kirjutate aadressi peale, mul na raske neid inglise pookstahve paberile panna.

Kooliõpetaja: Ja-jah! Seda võib. (*Lahkub.*)

Maarja: Mu jumal — Maidu kiri. Ligemale aasta pole ta mulle... Mis siin siis on? (*Hakkab lugema.*) Armas Maarja! Sain sinu kirja, kus sa kirjutasid, et sinu Soomemaal elanud tädi on surnud ja sina tema pärija oled. Lubad mind oodata ja mu naiseks saada. Mina rõõmustan väga, et oled nüüd jõukaks tüdrukuks saanud. Soovin sulle õnne ja armast rahu ja head elu. Ja peigmeestest ei saa sul nüüd puudust olema. Sest sul on tuhat viissada rubla varandust. Ja kui keegi tuleb, kes on meele järele ja kes just raha pärast ei tule, ja kui veri mängib talle ka natuke vastu, siis on kõige targem nõu: võta vastu, ei muud midagi. Hakka nüüd nii kindlasti sihukese peale lootma, kes võib iga päev merelaintesse sattuda ja on kalade roog, ja kes veel nii häbemata on, et ta rikast naist just otsib, ja kellel nii inetu uhkusevaim sees on nagu minul. Seda ütlen kõik hea sõbra poolest ja ligimisearmastusest. Aga kui sa, armas Maarja, mind mu sõnast pead, siis ei taha mina tänavu veel mitte valeliku nime alla saada, sest mul on ju veel aega — nagu kokku leppisime. Tee aga, kuidas su tark pea ja aus süda nõu annavad! Terviseid kõigile sugulastele, sõpradele ja tuttavatele. Jumalaga! Sinu sõber Mait Näkisaar. Aadress... Jõukas tüdruk? (*Hakkab nutma.*) Jõukas tüdruk — ah ma olen siis ainult jõukas tüdruk! Mitte rikas tüdruk — see'p see on! Tuhat viissada rubla teeb mind tema silmis ainult jõukaks tüdrukuks — mitte rikkaks. Kui palju siis peab olema, et ma oleksin rikas? (*Vaatab kirja, loeb.*) Tee kuidas su tark pea ja aus süda nõu annavad...

Kippar Anderson (*hää! õuest*): Maarja, Maarjakenel! (*Paus.*) Kus sa oled? Maarja, Maarjakenel!

Maarja (*peidab kirja, pühib pisarad, vaatab aknast välja*): Siin!

Kippar Anderson (*astub sisse*): So-oh, see asi on siis nüüd ka korras. Üks tüdruk — sealt Saueaugu metsavahi juurest, Leenu Kops on vist ta nimi — tuleb. Täna õhtupoole tuleb juba siia.

Maarja: Hästi!

Kippar Anderson: Oeh-oeh, küll väsitas aga ära... ilm ka na soe täna ja tervis räbal. (*Istub.*)

Maarja: Nii, ma siis homme asun minekule.

Kippar Anderson: Homme ikka, homme! (*Paus.*) Kuule, sa oled na naljaka näoga. Mis on? Kas tervis sant või? Silmad nagu oleksid nutnud!

Maarja: Ei ühti — palavus rammestas natuke — jäin korraks tukastama — küllap sellepärast.

Kippar Anderson: Küllap sellepärast siis jah. Ah-jah, kui tagasi tuled, siis saad korteri minu majas (*muigab ja pilgutab heatahtlikult silma*), ei passi ju sul kui jõukal tüdrukul taluhurtsikusse elama minna. Noh lihtsalt saad korteri minu majas ja oled siin kuni pulmadeni. (*Paus.*) Sa oled nii kivise näoga, nagu poleks millegagi rahul. Mis on? Noh naera, naera! Naera, ma tahan näha lohukesi, mis su põskedel on, kui naerad. (*Hakkab neiul põsest kinni.*)

Maarja (*vihasel*): Lase lahti, lase lahti! Mis sa jahid. Mis ma sulle olen, kas kutsikas, kelle kõrvu võib katkuda!

Kippar Anderson: Mis, mis sa nüüd nii tragi äkiste oled!

Maarja: Tragi! Mine siit välja! Ma tahan üksinda olla: saad sa aru, mul on ju raske.

Kippar Anderson (*lahkub*).

Maarja: Issand, küll on piin! (*Võtab paberi ja sullepea, sulle akna ja hakkab kirjutama, ise valjusti rääkides.*) Kallis, armas Mait Näkisaar. Sain sinu kirja praegu kätte ja nüüd kirjutan sulle kohe vastuse. See on minu teine kiri sulle. Minule langenud pärandus on nüüd viis tuhat rubla suur. Majade ja krundi müük toob mulle selle summa juurde. Aga peale raha jättis tädi mulle veel majariistu, riideid, ehteid ja palju muud pärida. Nendele asjadele rändan ma varsti järele, et need täiel arvul kätte saada. Mait, kas sa mind nüüd veel ainult jõukaks tüdrukuks nimetad? Kui sa üldse tahad vannet pidada ja mitte valelikuks ega petiseks jääda, siis tead sa, mis sul nüüd teha on. Armastusest õhetava südamega jään sind koju ootama. Minu rahaga võid teha kuida süda kutsub. Soovin sulle tuhat tervist ilma silma nägemata ja kätt andmata. Sinu igavesti truu

Marie Koit. (*Paneb kirja ümbrikku, kuid võtab kohe uuesti välja ja kirjutab.*) Mait, mõnel parunipreililgi ei ole rohkem kaasaraaha. Marie. (*Suleb kirja ja pistab põue, koputus uksele.*)

Kooliõpetaja (*astub tuppa*): Noh, tulingi. Küll oli aga hea jahedas vees sulistada, ei tahagi kohe välja tulla. Kas Maarjal kiri valmis?

Maarja: Valmis. (*Läheb sirmi taha, tuleb kohe tagasi.*) Näe siin. Aadress on — vat siin.

Kooliõpetaja (*kirjutab*): England. Gardifi... (*Ümised arusaamatut aadressi.*)

Maarja: Aitäh! Ehk viskate posti kah. (*Paneb margi peale.*)

Kooliõpetaja: Ega see pole raske. (*Paus.*) Ah ikka Näkisaare Maidule kirjutate?

Maarja: Mait on minu peigmees, miks ma ei või talle kirjutada?

Kooliõpetaja: Kas ikka tõsi? Noh, siis on teine asi.

Maarja (*teist juttu tehes*): Mis ma pidin küsima? Ma pidin küsima. Ma pidin küsima, kuhu kõige parem on linnas raha intressi peale panna — kas kriidikas-sasse või «Lindasse» või kuhu?

Kooliõpetaja: Kelle raha teil siis intressile panna on?

Maarja: Mu oma raha... Ah, teie pole vist veel kuulnud, et mu vana lesk tädi, kes elas pea lapsest saadik Soomemaal, Tinaburgi linnas, hiljuti suri. Homme pidin hakkama Soomemaale minema, et päranduse asju korda ajada.

Kooliõpetaja: Ah, ah seesugused uudised. Ei ma teadnud midagi. Mis linnas see oli...

Maarja: Tinaburgi linnas. Mõelge, ta, hea hing, jättis mulle natuke pärandust, raha ja siis veel maja ja krundi ja üht-teist nipet-näpet. Tea, palju seda just saab, aga eks nii viie tuhande rubla ümber peaks ikka tulema. Sellepärast ma tahtsingi teada saada, kus oleks kõige parem koht intressi peale panna.

Kooliõpetaja: Kuule aga kuule. Ei mitte teadnudki, et Maarjal Soomes rikas tädi elas.

Maarja: Tõsi, mis tõsi. Minu emal oli poolõde, kes

juba lapsepõlves läks Tallinnast vanematega Soome ja sai seal ühele laevakaptenile mehele. Minu tädi nimi oli proua Anna To — — Ta — — Te — — ma ei mõista seda võõrakeelelist nime välja öelda. Oh, kui palav siin on, aken on kinni! (*Avab akna.*)

Kooliõpetaja: Hm, jah, ah sedasi, sedasi on lood. Ah et homme lähete Tallinna poole?

Maarja (*ehmudes*): Ei, mis Tallinna poole? Ei, ma lähen Soomemaale.

Kooliõpetaja: Noh, aga ikka läbi Tallinna, ega muidu ei saa.

Maarja: No-jah, läbi Tallinna ikka küll!

Kooliõpetaja: Düünaburi linn ei ole aga mitte Soomemaal.

Maarja (*tipib näpuga otsaesist*): Tinaburk, Tina-burk! Kas ma ütlesin Tinaburk? Ma ju ei öelnud Tina-burk, vaid Seaburk — Seaburk.

Kooliõpetaja: Sveaborg ehk Viaburi on väike kaljukindlus, kus sinu tädil naljalt maja...

Maarja: Siis olen sellegi nime unustanud. Mul ikka soojade ilmadega pea na nõder...

Kooliõpetaja: Sa tahtsid ehk Viiburi öelda? See on Soomemaal.

Maarja: Muidugi Viiburi! Ma ütlesin ju Viiburi! Kas ei? Siis eksisin. Viiburi neh! Niisuguseid nimesid ma ei pea kunagi meeles.

Kooliõpetaja: No-jah, Viiburi. No nägemiseni siis, Maarja. Ma hakkan jälle kodu poole minema. Jääme siis nägemiseni. (*Lahkub.*)

Maarja: Nägemiseni! (*Läheb teise tuppa.*)

Kippar Anderson (*tuleb sisse, läheb sirmi taha, heidab pikali*).

Maarja (*laulab teises toas*):

Jõua ju kaugelta, maru lainte laugelta

paadikene rannale, vii mind armsa rinnale.

Küll ohkas neiu rind, vaikseks jäi ka vetepind.

Tormgi vaibus viimati, peig ei tulnud iialgi.

Kippar Anderson (*kuulab Maarja laulmist magusas rammestuses*): Maarja, Maarja... Maarja, tule siia tuppa laulma!

Maarja (*hää! teisest toast*): Ei.

Kippar Anderson: Miks mitte?

Maarja: Ei.

Kippar Anderson: Tule ikka, ma palun sind!

Maarja: Mitte ei tule!

Kippar Anderson (*oigab kuuldavalt ja tõuseb istukile*): Maarja, Maarja... Tule siia!

Maarja (*siseneb, küsib väsinult ja tüdinult*): Mis sul ometi tarvis on?

Kippar Anderson (*väga paluvalt ja südamliselt*): Anna mulle klaas vett ja pane enne üks pulber sisse. Unerohtu.

Maarja (*võtab klaasi ja suurest tammepuukapist paki unerohtu, mille puistab klaasi*).

Kippar Anderson: Ainult üks, muidu võib...

Maarja: Noh, ikka üks...

Kippar Anderson: Too nüüd siia.

Maarja (*annab klaasi kipparile*): Joo, Paul

Kippar Anderson (*joob kuuldavalt*): Laps, miks sa mu vastu nii kare olid?

Maarja: Olin ma kare?

Kippar Anderson: Sa ei mäletagi? Siis sa ei tahtnud kare olla?

Maarja: Tõesti mitte, Paul!

Kippar Anderson: Siis lepime jälle ära. Tule istu siia, lepime ära. Tule!

Eesriie.

IV PILT

Lavapilt nagu eelmises pildis. On möödunud viis nädalat. Öhtu, päike on äsja loojunud.

Leenu (*pühib mööblilt tolmu, ise laulab*).

Kooliõpetaja (*koputab uksele*).

Leenu: Jah, sisse!

Kooliõpetaja (*siseneb*): Tere öhtust!

Leenu: Tere!

Kooliõpetaja: Kas kaptenihärrat polegi kodus?

Leenu: On kodus küll, aga, praegu on tal seesamane, noh seesamane, mis ta nüüd oligi... luhvtitund.

Kooliõpetaja: Kuidas — luhvtitund?

Leenu: Kas te ei teagi, et kaptenihärra on kole raskesti haigeks jäänud, tohter käib üle päeva ja nõuab iga-suguseid asju, küll luhvtitundi, küll sooje pudeleid. Ei tea küll, mis raske töbi see teda nii kangesti vaevab? Enne magama heitmist käskis tohter teda pool tundi värske õhu käes olla.

Kooliõpetaja: Ja-ah, kapten on väga raskesti haige — kuid seda haigust parandada pole võimalik. Ta on kange mürgi, morfiumi ori.

Leenu: Ma olen ka midagi niisugust kuulnud, et...

Kooliõpetaja: Ta ise rääkis, et kord hirmsa laevaõnnetuse tagajärjel närvihaigeks jäänud ja hakanud arsti käsul seda rohtu unepuuduse vastu tarvitama. Aga nagu tuhanded ja tuhanded enne teda, sattus kip-pargi salaliku mürgi meelevalda, ilma jõudu leidmata sellest loobuda. Nüüd siis on ta keha niikaugale nõrge-nenud, et...

Leenu: Ah või nii kange kole kihvt. Ega see vii-mati ei tapa?

Kooliõpetaja: Kaptenihärra veri on sellega pikapeale harjunud. Küllap ta ise teab, kuipalju võib seda korraga võtta. Aga kui siin, Leenu, seda peaksid niipalju võtma, kui kaptenihärra, siis oleksid kohe surmalaps.

Leenu: Mis te'nd, koolihärra, hullu juttu ajate, ei mul ole häda seda põrgurohtu mitte keeleotsagagi kat-suda.

Kooliõpetaja (*jääb mõttesse*): Kui kaua ta siin meie kandis elab?

Leenu: Ta elab siin juba, oota, oota — mitu aastat? Ta tuli siia, kui mu kaksikvend oli leetrites, sellest saab nüüd talvel kuus aastat. Jah, kuus aastat!

Kooliõpetaja: Jaa-jah, niipaju võib olla küll. Paari nädala eest, kui ma käisin siin kaptenihärra juu-res, oli ta küll viletsaks jäänud, — kas siis pole paranemist sellest ajast...

Leenu: Mis te'nd nüüd! Kus see paranemine on!

Ikka hullem ja hullem. Kohe peale seda, kui Maarja Soomemaale läks, oh sa mu taevast, kuidas kaptenihärra hakkas vaevlema ja piinlema. Ja iga päevaga läheb lugu hullemaks.

Kooliõpetaja: Ah pärast seda, kui Maarja Soome sõitis?

Leenu: Jah! Tea, kas ma pole teda oskand nii heasti passida või mis asi see küll on? Küsisin ükskord, kas härra pole minuga rahul, et nii rahutu ja haige. Kus tema hakkas mu'ga riidlema, et mida ma, pimeloom, tahan — jätku seesugused jutud. Minul ei olewat viga midagi, et olgu ma rahul. Pärast hakkas mul temast nii südamest kahju ja ma püüdsin talle veel rohkem hea olla.

Kooliõpetaja: Kus kaptenihärra siis praegu on?

Leenu: Ta istub veranda peal. Pimeloom olen ikka mina ka. Minge sinna, rääkige seal oma jutud ära. Kaptenihärra tahab kangesti, et temaga tullakse juttu ajama. (*Paneb tule põlema.*)

Kooliõpetaja (*läheb*): Hea küll. Nägemiseni, Leenu!

Leenu: Nägemiseni! (*Hakkab kiiresti tööle ja laulab, teeb akna lahti, jääb imestunult vaatama.*) Issakene, kes see preili sealt tuleb? Issakene, kes see on?

Maarja (*astub tuppa, käes paar kohvrit, hästi riides, kõhnamaks ja kahvatumaks muutunud*): Tere!

Leenu (*lööb käsi kokku*): Issa-pojuke, sina, Maarja!

Maarja: Mina!

Leenu: Kuidas sa siis üksinda nende kohvritega... ja üldse...?

Maarja: Ei, tulin küüdimehega. See on väljas. Mine, paike, ja vii kööki, anna süüa — pikk tee seljataga. Tee ka ase — las magab öö siin.

Leenu: Oh heldeke, oh heldeke! Küll ma nüüd jooksin... (*Lahkub.*)

Maarja (*võtab üleriided seljast*).

Kippar Anderson ja kooliõpetaja (*sise-nevad*): Tere Maarja! Tere, tere!

Maarja: Tere! (*Annab mõlemale kätt.*)

Kooliõpetaja: Noh, pikk reis seljataga ja õnnelikult?

Maarja: Õnnelikult!

Kooliõpetaja (*kippari poole*): Härra Anderson, ma astun teine päev sisse. Praegu teil kaugelt külaline ja pea muid mõtteid täis. Nägemiseni! (*Lahkub.*)

Kippar Anderson: Nägemiseni!

Maarja: Nägemiseni!

Kippar Anderson: Jumal tänatud — kodus! (*Surub Maarja mõlemat kätt.*) Kõik õnnelikult möödas?

Maarja (*ei vasta, vaatab kõrvale, pisarad voolavad mööda põski*).

Kippar Anderson: Sa nutad, laps? Ma mõistan sind. (*Tahab Maarja ümbert kinni haarata, see põikleb kõrvale.*) Maarja! (*Läheb kapi juurde, võtab sealt kirja.*) Siin on kiri Mait Näkisaare käest.

Maarja: Millal...?

Kippar Anderson: Tuli juba nädala kahe eest.

Maarja (*loeb kirja*).

Kippar Anderson: Mida Mait kirjutab?

Maarja (*loeb lõpuni, siis pärast pausi*): Et tuleb varsti koju.

Kippar Anderson: Sool!

Maarja (*on istunud nahktugitooli*).

Kippar Anderson (*võtab madala jalapingikese, istub Maarja vastu*). Maarja, ma ootasin sind! Kuula rahuga, mis mul sinule on öelda. Ma tahan sest koormast lahti saada, ma ei jõua teda kauemini kanda.

Maarja (*toetab pea tugitooli seljatoe vastu, lakke vaadates*): Mis koormast?

Kippar Anderson: Kõigepealt: kuhu ta jäi?

Maarja (*samas asendis*): Selle pärast ole mureta!

Kippar Anderson: Väga hea. Ma ei taha seekord rohkem pärida. (*Paus.*) Maarja, sa oled mulle armas ja kallid. Sellest olen alles õieti aru saanud sest saadik, kus sa minust eemal olid. Ma ei oska sulle öeldagi, kui palju ma selle viie nädala sees olen kannatanud. (*Paus.*) Jah, Maarja, see pole mitte paljas harjumus, nii väga kui ma sinuga olen ka harjunud, nii väga kui sa mul igatahes puudusid. Ei, vaid see, millest sulle tunnistust tahan anda, see on enam. Kas mõistad, Maarja?

Maarja (*vaatab kipparile hirmunud pilguga*).

K i p p a r A n d e r s o n: Maarja — see on armastus!
M a a r j a (*katab silmad ja kõrvad*).

K i p p a r A n d e r s o n: Ma palun sind, ära sõitle mind, ära pilka, ära pane pahaks, ära keela mind edasi kõnelemast! Sa oled mulle armsaks saanud — ma ei mäleta, mis ajast saadik, aga väga armsaks, üle kõige armsaks oled mulle alles nüüd saanud, sellest vastmöödunud juhtumusest saadik... Sa oled mulle nüüd nii armas, et ma — sinust enam kunagi ei suuda lahkuda!

M a a r j a (*tahab tõusta*).

K i p p a r A n d e r s o n: Ei, ära tõuse, ära mine...

M a a r j a: Mis see tähendab?

K i p p a r A n d e r s o n: See tähendab, et sa oled minu, ma ei anna sind ühelegi teisele, et sa oled, saades mu naiseks, kasvanud mulle hinge külge. Mul on suuremad õigused sinu kohta kui kellelgi teisel ja neid õigusi ei taha ma käest anda. Ma olen värisenud sinu elu pärast, olen jumalat palunud sinu pääsu eest, olen sind unes ja ilmsi oma naiseks hakanud pidama ja selleks pead sa ilma ees saama.

M a a r j a: Aga kui ma ei taha! (*Tõuseb*.)

K i p p a r A n d e r s o n: Sa võtad minu tahtmist täita, sest ma palun sind! Sul saab hea olema minu juures, sest ma armastan sind. Sul ei saa millestki puudust olema, sest ma olen rikas. Sa saad minust varsti lahti ja võid armsamale mehele minna, sest ma olen haige ega ela kaua. Sa saad kõik minu päranduse ja oled rikas. Ja selle rikkuse saad varsti — varsti!

M a a r j a (*laskub uuesti toolile*).

K i p p a r A n d e r s o n (*surub pea Maarja põlvedele*): Ma olen haige, väga haige ega ela kaua... Ma töotan varsti surra. Siis oled ilus ja rõõmus ja rikas lesk — täiesti prii...

M a a r j a (*vabastab enda, tõuseb ja läheb diivani juurde*): Ei!

K i p p a r A n d e r s o n: Ei?

M a a r j a: Ei!!!

K i p p a r A n d e r s o n (*istub tugitoolile*): Sa unustad, laps, et ma sind ses suhtes paluda ei tarvitsegi. Ma võin niisama paha inimene olla, nagu ma hea inimene olen. Ma võin niisama kangekaelne olla, nagu ma

järeleandlik olen. Pea seda meeles, Maarja... Sa unustad, et sinu raha jäi veel minu kätte hoiule!

Maarja (*tõuseb karjatades*): Paul!

Kippar Anderson: (*kahjurõõmsalt irvitades*): Ma võin selle raha oma igavesegi hoiu alla jätta... Või arvad, et ma ei või?

Maarja (*vahib hirmunult kipparile otsa*).

Kippar Anderson (*külmalt*): Ja veel midagi. Sa unustad, et ma Mait Näkisaare silmad võin avada... Sest, Maarja, ma tean, ilma selle meheta ei ole rahal sinu silmis väärtust.

Maarja: Sinu soovi ei täida ma iialgi, sa võid teha, mis tahad... Ma ei oleks uneski võinud arvata, et sa sihuke kelm ja sõnamurdja oled... Ütlen veelkord: ei iialgi! Kas mõistad: ei iialgi! Saagu minust mis saab, teed oma õeluses, mis teed — mina jään oma otsuse juurde... Ühtlasi oleme sest tunnist peale teineteisest lahkunud. Niipea kui ma teise asupaiga olen leidnud, pööran ka sellele majale selja. (*Lahkub ust tugevalt kinni lüües.*)

Kippar Anderson (*vaatab ehmunult toas ringi, hüüab hädiselt*): Maarja, Maarja! Läks... (*Käib nõutult, komberdades toas ringi.*) Leenu, Leenu! (*Läheb ukse juurde, hüüab.*) Leenu, Leenu!

Leenu (*tuleb*): Mis on, härra? (*Kaugusest kostab kõuemürinat.*)

Kippar Anderson: Säe ase korda. Ma tahan... puhata!

Leenu (*läheb sirmi taha diivani juurde, varjab sirmiga diivani*).

Kippar Anderson: Leenu! (*Välgu sähvatus ja kõuemürin.*)

Leenu: Jah, härra!

Kippar Anderson: Kus Maarja läks?

Leenu: Ei või teada, ehk üles oma tuppa! (*Süütab sirmi taga öölambi.*) Soo — nüüd tulge pugege pesasse. (*Tuleb sirmi tagant välja.*)

Kippar Anderson (*kaob sirmi taha*).

Leenu (*kustutab suure lambi ja tahab lahkuda*).

Kippar Anderson: Leenu — too klaas vett!

Leenu (*toob kiiresti v-eklaasi ja läheb ära*).

Kippar Anderson (*tuleb sirmi tagant välja, seljas pikk hommikukuub, läheb kapi juurde, puistab ühe paki valget pulbrit vette ja joob selle ära, läheb uuesti sirmi taha. Väljas müristab ja sähvivad välgud*): Oh, missugune kole öö! (*Tuli sirmi taga kustub. Kaugelt kostab Leenu jumalasõnalaul, aeg-ajalt sähvib välg ja müristab — väga tugevalt. Siis vaikus. Äkki kukub sirm ümber ja meeletu karjatusega jookseb diivanilt kippar ning laskub keset tuba põlvili, ristis käed pea kohal.*) Appi, appi! Issand jumal! Taevainglid, päästke!

Leenu (*tormab sisse, käes tattnina-lambike*): Ui sa taevas, mis härral viga on?

Kippar Anderson (*nagu ärgates*): Aita mind süngi, mul... mul pole õieti midagi.

Leenu (*aitab ta süngi*): Oh issake, oh issake!

Kippar Anderson: Miks ei tule Maarja? Ütle, et Maarja tuleks minu juurde.

Leenu (*paneb värisevi käsi öölambi põlema, lah-kub*): Ma kohe, kohe...

Kippar Anderson: Issand, issand... kole nägemus!

Maarja (*tuleb uksele*).

Kippar Anderson: Istu minu juurde, Maarja, mul on sinuga kõnelda.

Maarja (*võtab väikese tooli, istub kippari juurde*).

Kippar Anderson: Maarja, kas sa usud, et seal üleval elab igavene kohtumõistja, kes igaühele ta patud nuhtleb, kes iga süü peale on raske karistuse pannud? Mina usun seda, sest see kohtumõistja on minule ennast ilmutanud. Iialgi enne ei ole ta seda teinud ja ma olin ta unustanud, aga nüüd — nüüd, kus ta mind hakkab kutsuma. Neid hirmsaid unenägusid, mis mind mitmendat ööd hirmutavad, ei oska ma sulle rääkida, ja heledal päevaajalgi näen juba õudseid viirastusi. See kõik käib meie süü kohta, kõik näitab hoiatades ja ähvardades sinu ja minu peale...

Maarja: See tuleb vist unerohust, mida sa enesele nii palju sisse võtad.

Kippar Anderson: Ei, Maarja. Ära usu seda. Kas sa ei tea, et inimene, kel surm ligidal, näeb asju, mis jäävad teiste eest varjule? Ja et surija vaim ette

tunneb, mis teda ootab? Mina usun taevast kohtumõist-
jat, sest ma nägin teda täna, praegu, natukese aja eest
pilvedelt maha näitavat sinu ja minu peale, näpuga,
mis kumas kui tuli, ja meie ees irvitas põrguvürst ja
hakkas meid oma riiki vedama...

Maarja (nagu ennast trööstides): Need on haige
inimese lummutused ja viirastused, ei muud midagi.

Kippar Anderson: Lummutused ja viirastu-
sed — olgu, aga neil on oma sügav tähendus... või
tahad öelda, et sa ei karda nuhtlust, või et sul ei ole
teda karta?

Maarja: Sellega katsun kuidagi valmis saada...
Aga — õieti — mis rasket kurja ma's nii olen teinud?

Kippar Anderson (paluvalt): Usu mind,
Maarja, ma ei tõuse sest tõvevoodist enam üles, ma
tunnen seda. Mind kutsutakse, ma kuulen juba kutsuja
häält... Anna mulle oma käsi, Maarja.

Maarja (annab käe).

Kippar Anderson: Enne minu surma laseme
endid laulatada. Sa kuulsid mult juba, kui armas sa
mulle oled. Aga nüüd ei sunni mind mu lihalik armastus
seda nõuet sulle ette panema, vaid palju kõrgemad,
pühamad põhjused. Ja neid on mul mitu. Esiteks: ma
tahan anda oma lapsele isa ja ema. Ta ei tohi kord
põlastusega oma vanemate peale mõelda, teades neid
rikutuina, roojastatuina, kas saad aru selle põhjuse
pühadusest?

Maarja (vaikib).

Kippar Anderson: Teine põhjus puutub kõige-
pealt sinusse. Kas võib sul olla nõu süüd uue süüga
varjata? Tehtud kurja teise kurjaga mätta? Kas oleks
sul tõesti südant meest, keda sa armastad, nii nurjatult
petta? Sa võiksid ja suudaksid tema kõrval aastaküm-
neid elada, kui sul niisugune võlakoorem hinge rõhu-
mas?... Mis silmadega vaataksid sa tema peale?
Mis südamega paneksid käed ta kaela ümber? Vasta
mulle!

Maarja (rätiga nägu varjates): Loodan ka sellega
valmis saada!

Kippar Anderson: Kas arvad?

Maarja: Ma — loodan.

Kippar Anderson: Vaene laps! Kui see lootus aga nurja läheb? Mõtle üksnes selle peale, kui su vääratus avalikuks saab? Mis siis? ... Aga kui sul tõesti nii õel süda oleks, et sa suudaksid rahu leida ja külma verrega endistele süüdele uusi juurde teha, hauani valelada ja petta inimest, kes sind usaldab ja vahest ka armastab, — kui see sinul oleks võimalik, — minul mitte. Sinu peigmees on minu sõber. Mina ei või teda petta. Mul oleks tast hale meel. Minu lese võib ta kosida, minu armukest ei pea ta mitte kosima. Selle eest tahan muret kanda kui ristiinimene ja kui sõber. Ma vannun sulle, ma pean sõna. Kas oled nüüd nõus, et me endid laulatada laseme?

Maarja (*vaikib*).

Kippar Anderson: Ma tuletan sulle ka veel meelde, mis küll enesestki mõista, et sa minu lesena terve mu varanduse pärid, ja see on kaunis suur. Muidu peaksid oma viie tuhande rublaga rahule jääma — see tähendab, kui ma sedagi sinult veel ära ei lase võtta ning oma lapsele kinnitada.

Maarja (*tõuseb*): Ja kui sa mitte ei sure?

Kippar Anderson (*hakkab õõnsalt naerma*): Kui... ma... mitte... ei... sure!!! (*Käskivalt.*) Ma tahan sinu otsust kuulda!

Maarja: Mina tahan aga aru pidada.

Kippar Anderson: Kui kaua? (*Paus.*)

Maarja: Lasen tohtri kutsuda — tahad?

Kippar Anderson: Lase!

Maarja (*hüüab teise tuppa*): Leenu, Leenu — tule siia!

Leenu (*tuleb*).

Maarja: Leenu, ole hea laps, mine kutsu tohter kapteni juurde. Tal on väga paha.

Leenu: Kas kohe?

Maarja: Kohe, ikka kohe!

Leenu (*lahkub*).

Kippar Anderson: Kui kaua sa tahad aru pidada, Maarja?

Maarja: Kuni tuleb tohter. (*Lahkub toast.*)

Kippar Anderson: Kuni tuleb tohter! Ta ei usu mind, ta arvab, et tahan teda tüssata. (*Paus. Hüüab.*)
Leenu, Leenu...!

Leenu (*siseneb, väljaminekuks rietatult*): Mis on, kaptenihärra?

Kippar Anderson: Kutsu ka kirikuõpetaja minu juurde.

Leenu (*lahkub*).

(*Väljas sajab tugevat vihma.*)

Eesriie.

KOLMAS VAATUS

V PILT

Lavapilt sama mis eelmises pildis. On möödunud üks päev. Jälle õhtu. Haige lamab diivanil.

Tohter (*lõpetab haige külastamise*): Noh, kapteni-härra, olge aga rahulikult ja püüdke uinuda. Neiu Maarja, vaadake, et ta ennast ei külmetaks. (*Paneb oma arstiriistu kohvrisse.*)

Maarja: Olge mureta, olge mureta, küll ma... hoolitsen. (*Paneb sirmi diivani ette.*) Puhake natuke, kuhu nii kiiresti.

Tohter: Ei, ei, pole aega. Töö ootab. Pean minema mõisa, seal üks laps haige.

Maarja (*tõmbab tohtri kaugemale, vaikselt*): Ärge pange pahaks, tohtrihärra, kas me peremees jääb elama?

Tohter (*mõtlikult*): Härra Andersoni haigus on kardetav. Te olete teda nähtavasti puudulikult toitnud.

Maarja: Tähendab, lootust on vähe?!

Tohter (*väga vaikselt*): Maarja — tõsi, olukord on väga raske. Tema nõrkus teeb muret. Aga elulootus ei ole seepärast veel kadunud.

Maarja: Ei, tohtrihärra, öelge täpsemalt — noh, mõistate ise, kõik on ju tarvis korraldada — kui...

Tohter (*vaatab haige poole, siis vaikselt Maarjale*): Õige... Mõistan... Ega ta enam kaua ei...

Kippar Anderson (*oigab valjusti*).

Maarja: Hea küll, hea küll... mõistan.

Tohter: Nägemiseni, tulen pärast veel siit läbi. (Lahkub.)

Maarja (läheb haige juurde, tõmbab sirmi pea poolt kõrvale nii, et kippari pool keha paistab): Paul, Paul, kas tunned, et hakkad surema?

Kippar Anderson (avab silmad): Võid olla julge — ma suren.

Leenu (siseneb): Kirikuõpetaja tuli. (Lahkub.)

Maarja (vaatab küsivalt kipparile).

Kippar Anderson (pöördub Maarja poole): Mina lasin kutsuda.

Maarja: Olen sõnakuulelik ja täidan sinu viimase soovi. Mul pole enam midagi laulatuse vastu.

Kippar Anderson: Ah et siis nüüd, kui ma... Kutsu ta kohe siia, äkki jääme hiljaks.

Maarja (lahkub, tuleb kohe tagasi kirikuõpetaja ja Leenuga).

Kirikuõpetaja: Armas hing issandas, mis on sinu soov?

Kippar Anderson: Anna mulle andeks minu patt, et olen astunud patusesse ühendusse Maarja Koiduga, kellega on mul laps, kes on Tallinna ühte perekonda kasvatada antud. Ka võta mind pühasse abielusse panna Maarja Koiduga. Ära minult rohkem küsi, mu jõud on nõrk ja ma ei oska enam ütelda.

Kirikuõpetaja (kiirustades, oma fraasidele ja tsitaatidele sisu andmata): Jehoova on ligi kõigile, kes teda appi hüüavad! Tema kuuleb nende kisendamist ja päästab nad ära. Kui sina, armas hing issandas, oma pattu kahetsed, mida oled teinud, astudes patusesse ühendusse Maria Koiduga, misläbi sina issandat oma jumalat oled vihastanud ja tema nuhtluse ajalikult ja igavesti küll väga oled ära teeninud, siis ütle: jah!

Kippar Anderson: Jah!

Kirikuõpetaja: Kas sina usud, et Jeesus Kristus ka sinu pattude pärast ristipuu peal surnud ja sinu õnnistegija on, nõnda et sina üksi tema peale loodad ja tema sisse usud? Siis tunnista seda ja ütle: jah!

Kippar Anderson: Jah!

Kirikuõpetaja: Käs sa südamest lubad oma elu parandada ja kõige hoolega püüda jumala abiga oma

elu tema püha tahtmise järele pidada? Siis kinnita seda ja ütle: jah!

Kippar Anderson: Jah!

Kirikuõpetaja: Siis võta söö, see on issanda ihu, mis on sinu eest tapale viidud. (*Annab talle pühitsetud leiba.*) Võta joo, see on veri, mis ka sinu eest on ära valatud. (*Annab talle karikast veini. Paneb siis käe tema pea peale.*) Nüüd kuulutan mina sulle kui kutsutud ja seatud jumala sõna sulane jumala armu ja mõistan sind issanda Jeesuse käsu peale kõigest sinu patudest lahti, jumala isa, poja ja püha vaimu nimel! Sinu patud on andeks antud. Aamen. (*Laseb käed alla, tõmbab Maarja kippari juurde ja pöördub mõlema poole.*) Issanda armastatud hinged, te tahate abielu seisuse sisse astuda! Ja nii kui jumal ise alguses mehele naese abikaasaks andis, nõnda peab tema ka nüüdki veel abielu põlve üleval ja ühendab neid oma isaliku valitsuse läbi. Aamen. Võtke nüüd kuulda, mida issand jumal ütleb Matteuse raamatu üheksateistkümnendas peatükis. (*Avab piibli.*) See ei ole mitte hea, et inimene üksi on, ma tahan temale abi teha. (*Avab teise koha piiblis.*) Püha Paulus kirjutab Eeveuse rahvale viiendas peatükis: Naesed, kuulge oma meeste sõna, kui issanda sõna. Aga nõnda kui kogudus Kristuse meelevalla all on, nõnda peavad ka naesed meeste meelevalla all olema kõigis asjus. (*Kippari poole.*) Nüüd küsin ma sinult, Paul Anderson, jumala ees, kes kõik kuuleb ja näeb, ja tunnistaja kuuldes: kas sina tahad selle oma pruudi omaks abikaasaks võtta? Kui see sinu südame meel ja tõsine nõu on, siis kinnita seda ja ütle selgesti: jah!

Kippar Anderson: Jah!

Kirikuõpetaja (*Maarja poole*): Nõndasamuti küsin mina sinult, Maria Koit, jumala ja tunnistaja ees: kas sina tahad selle oma peigmehe oma abikaasaks ja peaks võtta? Kui see sinu südame meel ja tõsine nõu on, siis kinnita ja ütle selgesti: jah!

Maarja: Jah!

Kirikuõpetaja (*paneb pruutpaari käed kokku*): Nüüd laulatan mina teid ühte abielurahvaks jumala isa, poja ja püha vaimu nimel. Aamen. Issanda Jeesuse

Kristuse nimel palume jumalalt, halastajalt isalt õnnistust sellele pruutpaarile. (*Laskub põlvili, sama teeb ka Maarja. Mõni hetk palvetatakse vaikides. Kirikuõpetaja ja Maarja tõusevad. Kirikuõpetaja tõstab käed õnnistades noorpaari poole.*) Jumal andku teile õnnistust ja rahu. Aamen! Ma lähen nüüd.

Kippar Anderson: Maarja, anna sealt kapist raha.

Maarja (*toob raha, annab õpetajale*): Ma saadan teid, õpetajahärra.

Kirikuõpetaja (*vaatab rahale, siis kipparile*).

Kippar Anderson: Maarja, anna veel.

Maarja (*annab*).

Kirikuõpetaja: Jumalaga.

(*Kõik kolm lahkuvad.*)

Kippar Anderson: Jumalaga. (*Tõuseb ja võtab ümber hommikukuue ning istub tugitooli.*) Nüüd tulgu, mis tuleb, me oleme mees ja naine.

Maarja (*siseneb*): Paul, miks sa oled tõusnud.

Kippar Anderson: Väsinud olen sellest lamiemisest. Ma olen nüüd natuke parem.

Maarja: Sa oled parem? (*Paus.*) Jumal tänatud.

Kippar Anderson: Parem. Ma olen praegu parem. Aga mis ma ennustasin, jääb tõeks. Sinna ei aita ükski ajutine paremus.

Maarja: Sa arvad, et — et sa — ?

Kippar Anderson: Et ma terveks ei saa. Ma ei arva seda mitte, ma tean seda. Mul on tundmus, kui oleksid minu valud ühte kohta pugunud, mis üksnes veel mu ihus terve oli ja neile veel vastu pani. On mu tõi selle viimasegi ihunurga õonestanud, siis on ots käes ja see tuleb siis seda rutemalt.

Maarja: Paul, ära nii palju räägi — see kurnab. (*Teist juttu tehes.*) Meie peaks laskma sinna merepoolsele küljele kuuski istutada, see kaitseks õue tugevate meretuulte eest. Eks ole, Paul?

Kippar Anderson: Maarja, — sina ja poeg, teie olete nüüd mu ainsad pärijad. Panin selle kõik täpp-täpilt ja punkt-punktilt testamenti ülesse ja kirikhärra on teie eestkostjaks määratud. Ai-ai-ai, jälle hakkab

valu suurenema! Aita mind asemele... aita mind asemele...

Maarja (*aitab ta asemele*).

Leenu (*siseneb*): Maarja, Maarja!

Maarja: Mis on, Leenu?

Leenu: Maarja, ma panen tule ahju.

Maarja: Pane jah!

Leenu (*vaatab kipparile, tõmbab Maarja kõrvale, sosistades*): Va Tuialliku Paavel on praegu siin. Küsib kaptenihärra tervise kohta selgust, ja tead mis ta veel rääkis...

Maarja: Noh?

Leenu (*väga tasa*): Sinu vana peigmees Mait Näki-saar olla koju tulnud!

Maarja: So-oh! (*Jäeb klaasistunud silmadega vah-tima.*)

Leenu: Jah, ja olla sinu pärast tulnud.

Maarja (*vaikib*).

Leenu (*vaatab talle otsa*): Jaa-jah! Mis ma sellele Tuialliku Paavlile kaptenihärra tervise kohta ütlen?

Maarja (*pärast pausi*): Võid öelda, et elulootused on otsas — täiesti otsas.

Leenu (*lahkub pead vangutades*).

Kippar Anderson: Oi-oi, palavik on uuel hool hakanud mu verd keetma. Oh taevas, oh taevas — kui raske mul on!

Maarja (*paneb sirmi ette*).

Kippar Anderson: Miks sa minu juurest tahad ära minna, naine?

Maarja: Ega ma ei lähe. Ei, ei, Paul!

Kippar Anderson: Mul on suur valu. Ma tahaksin natuke... rahu... Anna mulle mu unerohu veega. Sa tead, kus ta kapis seisab... Täida mu palvet, Maarja, ma loodan sest rahu saada, sest piinavast valust.

Maarja: Kohe, Paul.

Kippar Anderson: Ära mulle liiga vähe anna — natuke rohkem, kui ma iga õhtu võtan. Ja ära sellest tohtrile räägi.

Maarja: Ma mõistan... (*Võtab klaasi, valab sinna vett, siis võtab kotikese unerohuga.*) Kui ta nüüd nii-

kuinii peab surema — ja ta sureb — ta ise ja kõik teavad, et ta sureb... Aga kui mitte?... Kõik võimalik, mõnel on visa hing... Kui mitte... oo, oo, nii eesmärgi ligidal, nii käega katsutav mu õnn... Tema kõrval elada? Ei, ei, hoolimata kõigest, kõigest! Ja see kõik langeb mulle muidugi sülle, ja ma olen prii, ja mind ootab õnn... Jumala eest, ta sureb muidugi — tund, päev, nädal, kuu hiljem või varem. Mis tähendab talle, kas täna, või homme, või nelipühiks, või jaanipäevaks... Tahan... tahan katsuda... ei tea millestki, olen süütu, täidan ainult tema enese palve, tema käsu... (*Valab pulbrit vette.*)

Kippar Anderson: Maarja, miks sa nii kaua...? Mis sa teed seal, Maarja?

Maarja (*klaas kukub põrandale kildudeks*): Teen sulle unerohu. (*Ruttu võtab uue klaasi ja paneb sinna kolm kotikest valget pulbrit. Otsustavalt, julgelt astub haige juurde.*) Joo, ehk siis saad rahu.

Kippar Anderson: Kas võtsid sugu rohkem kui muidu? (*Joob.*)

Maarja: Tegin nagu käkisid! (*Jookseb kiiresti teise tupp.*) Leenu, Leenu, — tule siia. (*Tulevad kahekesi tagasi.*) Leenu, tule mulle seltsi! Aita aru pidada, kas minna tohtri järele. Haigus on jälle raskemaks läinud.

Leenu: Ei tea, kui vaja, eks ma siis lähen... (*Tahab minna.*)

Maarja: Ei, Leenu, ära mine, ära mine... (*Kippari poole.*) Kas peame mõisast tohtri kutsuma, armas Paul? Sinu valu läheb suuremaks ja mul on kole hirm!

Kippar Anderson: Ei. Ma tunnen, et valu väheneb — ma jään vist varsti magama.

Maarja (*sosinal*): Mis sa arvad, Leenu? Ta ütleb, valu vähenevat. Kas peame ehk siiski tohtri järele minema?

Leenu: Ei mina tea ühtigi. Noh, aga tohter lubas ju isegi tulla, ja kui valu jääb vähemaks ja uni tuleb...

Maarja: Seda arvan minagi. Kui midagi juhtub, eks siis lähe kohe... Aga jääme mõlemad ta juurde valvama. Istume siia. Too tool... hästi lähedale. (*Mõlemad istuvad.*)

Leenu: Sa halastus küll, Maarja, missuguse õnnega küll sina kokku oled saanud! Said kaptenihärrale naiseks! Annaks nüüd jumal paranemist.

Maarja: Annaks taevas!

Eesriie

VI PILT

Koht sama mis eelmises pildis. Jällegi õhtu. Sirm on toast kadunud. Diivan on teisiti asetatud. Laual, kummutil, akendel seisavad mustade lintidega kүүnlaialad. Kõik leinab.

Leenu (*istub ja punub okstest pärga*).

Maarja (*astub tuppa, ta on mustas ja väga kahvatu*): Leenu, ma olen haige! Leenu, mul on raske! Oh, millal ometi see piin lõpeb? (*Nagu segaduses.*) Mulle tundub, nagu oleksin mina tema surmas süüdi. Leenu, ega meie ei ole ju milleski süüdi?

Leenu: Maarja, perenaine! Ei ole — ta ju ütles ise, et pole tohtrit tarvis!

Maarja: Jah, jah, just nii ta ütleski: et pole tarvis!

Leenu: Sa oled kolm ööd-päeva magamata, selles on asi. Sa võiksid puhata.

Maarja: Leenu, kuidas ma saan praegu magada. Praegu, kus ta siin külje kõrval lamab, surnuna! Ei! Ei! Ja see Mats ka... jumal, jumal, kuidas võib ta surnu juures valvates tukkuda! Jumal, kui ma sealt mööda lähen, saali uksest mööda lähen... siis ikka Mats tukub! Ta tukub surnu juures valvates! Tukub ja magab.

Leenu: Eks ole temagi väsinud, paljuks ta puhata on saanud.

Maarja: Jäta see pärja tegemine. Mine valva natuke sina... Las Mats läheb heidab tunniks-paariks puhkama... (*Vaatab kella.*) Kell on praegu kaheksa.

Leenu: Hea küll, perenaine — lähen. (*Läheb.*)

Maarja: Jumal, eile ei tulnud, täna ei tulnud, juba

neljas päev ja ta ei tule... Kõik on käinud, ainult tema ei!

(Äkki avaneb uks ja sellest vaatab sisse Mait.)

M a a r j a (*seisab hulk aega liikumatult*): Sa... oled... juba... kodus...

M a i t (*astub tuppa*): Olen juba kodus.

M a a r j a: Miks sa varem meile ei tulnud?

M a i t: Miks varem, nüüd ju olen...? Tahtsin kaptenit näha! (*Läheb surnutuppa.*)

M a a r j a (*arusaamatuses*): Kaptenit näha... (*Vaatab segaduses Maidule järele.*)

M a i t (*tuleb tagasi, paneb mütsi pähe*).

M a a r j a (*kiljatades*): Mis sõrmus see on?

M a i t: Kihlasõrmus.

M a a r j a: Sa oled kihlatud?

M a i t: Jah!

M a a r j a: Kellega?

M a i t: Sauna-Antsu Viiuga!

M a a r j a (*väriseb erutusest*): Ja sinu töötus minule? Sinu sõnapidamine?

M a i t: Kas siis sina pidasid sõna?

M a a r j a: Aga mina olen ju lesk.

M a i t: Soo? Sa teadsid kindlasti, et jääd leseks? ... Sa teadsid ka, millal jääd leseks?

M a a r j a: Ma nägin, et ta on suremisel. Muidu poleks ma ta naiseks saanud... Ma teadsin ka, et sinu naisel palju raha peab olema, ja ma sain sedaviisi palju raha.

M a i t (*sarkasmiga*): Ma mõtlesin, et sinu sõnamurdmine on vanem. Vanem veel, kui su kuulus Soome teekond, mis kaugemale ei ulatanud kui Tallinnani — ämmaemanda juurde.

M a a r j a (*lööb kiljatades käed näo ette*): Mait...!

M a i t: Kas arvad siis, et teised inimesed on kõik pimedad või lollid. Aga mis me sellest kauemini arutame. Mina pole sinu kohtumõistja. Tahtsin aga selgeks teha, et mitmekordne sõnamurdmine on sinu poolt tulnud, mitte minu poolt.

M a a r j a: Sul on pruut — sa tahad mind maha jätta?

M a i t: Mul on pruut.

M a a r j a: Mait, mul on aga nüüd rohkem raha ja vara kui sa oskad aimata.

M a i t: Minu pruudil ei ole rohkem kui viissada rubla, aga selle on ta saanud ausal viisil — kas mõistad? ... Ma usun, et mul selle pruudiga rohkem õnne saab olema kui sinuga — ehk mõistad ka seda. Jumalaga. (*Lahkub.*)

M a a r j a: Põlatud, pilgatud, hukka mõistetud mehe poolt, kelle pärast kõik on sündinud — kõik, kõik!!! (*Jookseb ukse juurde, mille taha Mait kadus, teeb selle energiliselt lahti, siis suleb, ja nagu pingest vabanedes.*) Mul pole sind tarvis! Ma saan tosinate kaupa paremaid mehi kui sina oled! Oma rahaga ostan enesele kuldse mehe! (*Laskub tugitoolile.*) Rahu, rahu! Muud midagi, kui veidike öist rahu. Siis läheb kõik mööda ja ma võin elada, oma rikkust maitsta. Ma tahan kõik, kõik unustada — oh, et see hirmus öö ainult mööduks. Homme on matused... siis... (*Paus.*) (*Läheb siis tamme-puust kapi juurde, võtab klaasi veega, valab sinna ühe pulbri kippari unerohtu.*) Lähen paariks tunniks puhkama. Rahu, rahu, ja siis rõõmsasti elama. (*Istub, joob unerohtu.*)

L e e n u (*siseneb, näeb Maarjat joomas, paanilises hirmus*): Maarja, mis sa tegid.

M a a r j a (*lõpetab joomise*): Rahu, rahu, ja siis rõõmsasti elama...

(*Klaas kukub põrandale.*)

L e e n u (*jookseb välja*).

E e s r i i e

L õ p p.

Эдуард Вильде
СОННОЕ ЗЕЛЬЕ ШКИПЕРА АНДЕРСОНА
Драматизация Прийта Раудкиви
Оформление Х. Витсур
На эстонском языке
Эстонское Государственное Издательство
Таллин, Пярну маантеэ 10

*

Toimetaja *H. Laanekõrb*
Tehniline toimetaja *I. Vahtra*
Korrektor *S. Vasard*

Ladumisele antud 6. X 1956. Trükkimisele antud
1. XII 1956. Paber 54×84, 1/16. Trükipoognaid 2,75.
Formaadile 60×92 kohaldatud trükipoognaid 2,25.
Arvutuspoognaid 2,08. Trükiarv 3000. MB-07982. Tellimise nr. 2319. Trükikoda „Pioneer“, Tartu, Kastani tn. 38.

Hind 1.25

7—5